

Europejskie Stolic Kultury w 2012 r. : Guimarães i Maribor

Tytuł Europejskich Stolic Kultury 2012 przejęły 1 stycznia Guimaraes (Portugalia) i Maribor (Słowenia)¹.

Oba miasta mają napięty kalendarz wydarzeń zaplanowanych na ten szczególny rok. Każde ma na celu zaprezentowanie się światu i budowanie trwałego dziedzictwa dla swoich obywateli. Oficjalny program rozpoczął się 13 stycznia w Mariborze i 21 stycznia w Guimarães.

Androulla Vassiliou, komisarz europejska ds. edukacji, kultury, wielojęzyczności i młodzieży, powiedziała: *"Oba miasta przygotowały bogaty program kulturalny na rok, który spodoba się zarówno mieszkańcom jak i odwiedzającym. Nawet w trudnym klimacie gospodarczym, tytułu Europejskiej Stolicy Kultury to doskonała okazja do długoterminowego zwiększenia rozwoju miasta poprzez kulturę, zwiększenie turystyki i tworzenie miejsc pracy, oraz stworzenie pozytywnej i kreatywnej energii. Ta inicjatywa UE jest wielkim sukcesem od momentu swojego powstania 25 lat temu i jestem pewna, że Guimarães i Maribor będą kontynuować tę tradycję."*

Oficjalne rozpoczęcie obchodów związanych z ESK w Maribor, odbyło się w weekend 13-15 stycznia, witanie tego roku muzyką, teatrem i tanecznymi występami. Liczne i różnorodne imprezy kulturalne, łączące tradycyjne i innowacyjne podejścia, od karnawału do tańca współczesnego, planowane są przez cały rok. Szczególną grupą docelową wydarzeń są młodzi widzowie .

Guimarães otworzyło swoje uroczystości w sobotę 21 stycznia, teatralnym i multimedialnym *open-air show*. Program roku skupia się na czterech tematach: Miasto, Wspólnota, Myśl i Sztuka.

Przedstawiciele Tallina (Estonia) i Turku (Finlandia), czyli Europejskich Stolic Kultury w 2011 r., wzięli udział w inauguracjach w obu miastach i przekazali pałeczkę stolicom kultury 2012.

¹ Wybór dwóch Stolic Kultury – po jednej ze „starej” i „nowej” Unii wprowadzono od 2007 roku. Więcej o ESK w Biuletynie ED – Poznań 03/2011 - Europejskie Stolic Kultury http://www.europe-direct.poznan.pl/joannafiles/Biuletyn2011/03_2011_Europejskie_Stolice_Kultury.pdf. Obecne zasady i warunki pozyskania tytułu określone są w decyzji (1622/2006/WE) Parlamentu Europejskiego i Rady Ministrów.

Organizacja i finansowanie Europejskich Stolic Kultury leży głównie w gestii miast i państw członkowskich. Komisja Europejska przeznaczyła 1,5 miliona euro dotacji do każdego miasta. Program kulturalny miast spełnia trzy kryteria: podkreśla europejski wymiar miast, sprzyja udziału publiczności w wydarzeniach, jest integralną częścią długoterminowego rozwoju kulturalnego i społecznego miasta.

Tytuł Europejskiej Stolicy Kultury jest doskonałą okazją dla miast do poprawy lub nawet zmiany wizerunku, zaistnienia na kulturalnej mapie świata i rozwinięcia potencjału poprzez kulturę. Tytuł ma długofalowy wpływ nie tylko na kulturę, ale również na wymiar społeczny i gospodarczy, zarówno dla miasta, jak i dla jego okolic. Badania wykazały, że liczba turystów zatrzymujących się na co najmniej jedną noc wzrosła o 12% średnio w porównaniu z rokiem poprzedzającym sprawowanie tytułu przez miasto, liczba ta sięgnęła nawet 25% dla Liverpoolu w 2008 i Sibiu (Rumunia) w 2007 roku.

Po Guimarães i Maribor w 2012 roku, przyszłe Europejskie Stolicy Kultury to: Marsylia (Francja) i Koszyce (Słowacja) w 2013 r., Umea (Szwecja) i Ryga (Łotwa) w 2014 r., i Mons (Belgia) i Pilzno (Czechy) w 2015 roku².

GUIMARÃES 2012
CAPITAL EUROPEIA DA CULTURA

Guimarães

Guimarães to niewielkie miasteczko położone w północnej części kraju w podregionie Ave. Jest ważnym elementem portugalskiej tożsamości. Tutaj urodził się i wychował hrabia Alfons Henriques, znany jako Alfons I Zdobywca - pierwszy król Portugalii. To właśnie Guimarães był pierwszą stolicą państwa. Ślady przeszłości można podziwiać wędrując wąskimi, brukowanymi uliczkami starówki Guimarães, docenionej przez UNESCO (historyczne

² Guimarães and Maribor: European Capitals of Culture in 2012, IP/11/1598

centrum wpisane w 2001 roku na listę światowego dziedzictwa UNESCO) za jej harmonijną różnorodność architektoniczną.

W Guimarães polecane są do zwiedzenia:

- Zamek warowny z X w., będący siedzibą hrabiego, a następnie władcy Portugalii. Z wysokości murów rozciąga się doskonały widok na całe miasto.
- Kaplica São Miguel do Castelo, w której podobno ochrzczono króla Alfonsa. Na podłodze widoczne są kamienne płyty nagrobne z nazwiskami rycerzy, którzy walczyli wraz z nim u początków istnienia Portugalii.
- Paço dos Duques de Bragança, czyli pałac książąt Bragança, rodu, z którego od 1640 roku wywodzili się królowie Portugalii. Wyposażenie tej rezydencji nawiązujące do czasów wielkich odkryć geograficznych dokonywanych przez Portugalię: gobeliny przedstawiające podbicie Afryki, meble oraz kolekcję porcelany z Kompanii Indyjskiej. Natomiast przed pałacem stoi pomnik Alfonsa Henriques'a.

Informacje o atrakcjach turystycznych Guimarães dostępne są na stronie: www.guimaraesturismo.com⁴.

Guimaraes jako Europejska Stolica Kultury przeznaczyło w swoim budżecie 70 mln euro na inwestycje, 25 mln euro na program artystyczny i 8 mln euro na promocję. Najwięcej – 50 mln euro - miasto wydało na remont zabytkowego centrum. Wielką inwestycją było wybudowanie m.in. tzw. Platformy Sztuki, która będzie miejscem wydarzeń artystycznych i społecznych. Jej koszt wyniósł 16,6 mln euro.

W programie artystycznym Guimaraes zapowiada około 500 wydarzeń. Popularnymi wydarzeniami są m.in.: wystawa fotografii „A Cidade da Muralha”, międzynarodowy projekt „Performance Architecture”, triennale tkaniny „CONTEXTILE 2012”⁵.

Guimarães opiera program obchodów ESK 2012 na trzech wartościach: „mieście”, „obywatelstwie i uczestnictwie” oraz „wymiarze europejskim”. Głównym motorem przemian w tych trzech obszarach jest kultura, ujmowana jako siła sprawcza i źródło kreatywnych pomysłów. Dzięki niej możliwy jest rozwój kapitału ludzkiego, zwłaszcza w lokalnych społecznościach oraz tworzenie nowej geografii zmysłów – przekształcanie przestrzeni przechowującej wspomnienia w przestrzeń, która nieustannie oferuje nowe i zaskakujące kulturalne i kreatywne doświadczenia.

³ <http://turystyka.wp.pl/id,11249725,widok,artykul.html>

⁴ ibidem.

⁵ M. Kuc, *Unijne stolice kultury przenoszą się do Portugalii i Słowenii*, <http://www.rp.pl/artykul/778068,791397-Inauguracja-Europejskich-Stolic-Kultury-2012.html>

W 2012 roku Guimarães gościć będzie twórców z całego świata, reprezentantów świata muzyki, filmu, fotografii, sztuk pięknych, architektury, literatury, nauki, teatru, tańca, street artu. Celem jest wspieranie społecznego i ekonomicznego rozwoju miasta oraz tworzenie nowego dynamicznego krajobrazu kulturowego w ludzkiej pamięci. Guimarães, Europejska Stolica Kultury 2012, staje się pionierem nowatorskiego myślenia o mieście jako centrum kreatywnego wrzenia⁶.

Jako myśli przewodnie wydarzeń ESK podaje się ponadto jeszcze cztery tematy: „Czas na spotkania” (od stycznia do marca) – skupiające się na dialogu i wymianie myśli, „Czas na tworzenie” (marzec do czerwca) – czyli eksperymentowanie, próbowanie różnych dróg ekspresji, „Czas wolny” (czerwiec do września) – świętowanie i zabawa, oraz „Czas na odrodzenie” (wrzesień do grudnia) – tworzenie nowego miasta, miejsc, wizji. W ramach tych tematów artyści z regionu oraz innych europejskich miast będą dzielić się swoimi pomysłami oraz wspólnie tworzyć nowe dzieła, które będzie można oglądać w galeriach, na scenach i na ulicach Guimarães⁷.

Więcej informacji na stronie o wydarzeniach i samym mieście Guimarães, dostępnych jest na oficjalnej stronie tej Europejskiej Stolicy Kultury 2012 <http://www.guimaraes2012.pt>

MARIBOR2012

European Capital of Culture

Maribor

Maribor to 170-tysięczne, drugie co do wielkości miasto w Słowenii, położone u stóp Alp, na granicy z Austrią i Chorwacją. Rozkwit Mariboru to czasy panowania Habsburgów, był on wtedy centrum handlu w południowej części Cesarstwa. Miasto szczyci się XII-wiecznymi zabytkami na pięknym nabrzeżu nad rzeką Drawą.

Maribor to miejsce, w którym można wypocząć i znaleźć atrakcje kulturalne oraz ciekawe do zwiedzania i poznawania historii. Pierwsze wzmianki o mieście pochodzą z XII w.

⁶ <http://www.mkidn.gov.pl/pages/europejska-stolica-kultury-2016/esk-2010/esk-2012.php>

⁷ <http://turystyka.wp.pl/id,11249725,widok,artykul.html>

Początkowo funkcjonowało jako typowy średniowieczny gród z podzamczem. Okres dynamicznego rozwoju przypada na czasy panowania Habsburgów, do I wojny światowej. W 1864 r. Maribor uzyskał połączenie kolejowe z Wiedniem, co wpłynęło na bardziej dynamiczny rozwój aglomeracji.

Najważniejsze pamiątki średniowiecza, mieszczą się w centrum rozciągniętym nad rzeką Drawą. Można tam zobaczyć średniowieczne umocnienia i wieże, zamek, kościoły, a także ślady kultury żydowskiej. Obowiązkowym miejscem odwiedzenia w Mariborze jest:

- Zamek Miejski - został zbudowany pod koniec XV w. w celach obronnych. Wielokrotnie był przebudowywany i w rezultacie nabrał cech rezydencji. Obecnie w jego murach mieści się Muzeum Regionalne prezentujące dzieje miasta. Jego zbiory uchodzą za jedne z najbogatszych w Słowenii.
- Katedra św. Jana Chrzciciela - powstała w XII w. Ta budowla w stylu romańskim była wielokrotnie przebudowywana i obecnie w głównej mierze ma charakter gotycki. Szczególnie warte uwagi jest jej XIV-wieczne prezbiterium oraz XVI-wieczne sklepienie nawy głównej⁸.

Maribor, można nazwać młodszą siostrą Lublany. Pod wieloma względami wygrywa rywalizację ze słoweńską stolicą – to miasto młode, pełne życia, a tutejsze kafejki i imprezy kulturalne nie mają sobie równych. To miasto artystów, muzyków, malarzy, które z pewnością sprostą swojej tegorocznej roli. Oprócz niewielkich lokalnych inicjatyw Maribor przygotował na 2012 rok także prawdziwe rarytasy: wystawę dzieł z londyńskiej Tate Gallery, czy inscenizację Wojny i Pokoju⁹.

Budżet Mariboru na program realizowany w planie Europejskiej Stolicy Kultury, jest skromniejszy niż portugalskiej ESK – wynosi 17 mln euro. Mimo to w kalendarzu znalazło się ponad 400 wydarzeń, koncentrujących się wokół tematów: „Terminal 12” i „Keys to the City” - obejmujących prezentacje artystyczne, „Lifetouch”, czyli spotkania i dyskusje oraz problemy społeczno-ekologiczne.

W Mariborze koncertować będzie Ivo Pogorelić z orkiestrą Filharmonii z Zagrzebia. Gościnnie wystąpi też wiele teatrów, m.in. z Belgii - Troubleyn Jana Fabre i Les Ballets C de la B Alaina Platela, czeski Forman Brothers Theatre, Teatry Narodowe z Rumunii i Chorwacji. Miasto spodziewa się wizyt wielu znanych twórców, m.in. Gorana Bregovića, Rebeki Horn, Mario Vargasa Llosy, Petera Zumthora.

Specjalny projekt filmowy zrealizuje słoweński reżyser, zdobywca Złotej Palmy, Jan Cvitkovič; we współpracy z twórcami sąsiednich krajów: Chorwacji, Węgier, Austrii i Włoch.

⁸ <http://www.globtroter.info/wydarzenia/1264-sowenia-maribor-europejska-stolica-kultury-2012>

⁹ <http://blog.qtravel.pl/poradnik-turysty/male-jest-piekne-europejskie-stolice-kultury-2012>

W programie wystaw są: „La belle peinture est derriere nous” z arcydziełami Picassa, Miró, Cezanne’a i Degasa, „Following the Taste” z rysunkami z londyńskiej Tate Gallery oraz wystawa austriackich i europejskich artystów XX wieku z Mauer Otto Collection, m.in. Otto Dix, Marca Chagalla, Oskara Kokoschki, Marii Lassnig, Alfreda Kubina, Arnulfa Rainer¹⁰.

Dla twórców programu Europejskiej Stolicy Kultury 2012 w Mariborze kultura to „czysta energia”, siła napędowa społeczeństwa, która z jednej strony jest impulsem do kreatywnego przeobrażania świata, jednak zawsze zachowuje perspektywę społecznej wrażliwości i odpowiedzialności. Kultura jako energia tworzy sieć powiązań: łączy centrum z peryferiami, przeszłość z przyszłością, przenika opozycje: lokalny-regionalny, narodowy-europejski, miasto-wieś, przemysłowy-informacyjny, analogowy-cyfrowy itd. Pomaga w ten sposób odpowiedzieć na pytanie o tożsamość jednostki, ale także całej społeczności. Koncepcja obchodów ESK 2012 stanowi kreatywną prowokację, która domaga się weryfikacji, potwierdzenia poprzez praktyki artystyczne, imprezy kulturalne, jak również konfrontacje z ekspertami i naukowcami.

Zachęcamy do podjęcia wyzwania i zapoznania się z bogatym programem kulturalnym Mariboru: <http://www.maribor2012.eu/en>¹¹.

Przygotował: Punkt Informacyjny Europe Direct – Poznań
Projekt współfinansowany ze środków Komisji Europejskiej

¹⁰M.Kuc, *Unijne stolice kultury przenoszą się do Portugalii i Słowenii*, <http://www.rp.pl/artykul/778068,791397-Inauguracja-Europejskich-Stolic-Kultury-2012.html>

¹¹ <http://www.mkidn.gov.pl/pages/europejska-stolica-kultury-2016/esk-2010/esk-2012.php>